

Bildande av naturreservatet Färskesjön i Karlskrona kommun

Beslut

Länsstyrelsen beslutar, med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken, om bildande av naturreservat av de på bifogad karta angivna områdena, som omfattar dels fastigheten Jämjö-Torp 1:57, dels det skifte av Hallarum 4:5 som ligger vid Färskesjön, dels den del av Stora Rom 3:9 som är belägen öster om länsväg 748. I reservatet ingår även det till Jämjö-Torp 1:57 enligt 1 kap. 5 § jordabalken hörande vattnet i Färskesjön.

Länsstyrelsen beslutar vidare, med stöd av 7 kap. 5, 6 och 30 §§ miljöbalken samt 22 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m m om föreskrifter enligt nedan för naturreservatet.

Naturreservatet skall benämnas **Färskesjön**.

Administrativa data

Objektnamn	Färskesjön
Objektnummer	10-02-73
Skyddsform	Naturreservat
Areal	225 ha land
Län	Blekinge län
Kommun	Karlskrona
Församling	Jämjö
Naturgeografisk region	Blekinges sprickdalsterräng och ekskogsområde
Kulturgeografisk region	Sydsvenska odlingsbygder
Lägesbeskrivning	Öster om väg 748 mellan Jämjö och Torhamn. 16-17 km O om Karlskrona och 3-6 km S om Jämjö kyrka
Hänvisning till digitala gränser	
Karta	036 40 och 036 50
Fastigheter	Jämjö-Torp 1:57, del av Stora Rom 3:9 och del av Hallarum 4:5
Kategori av sakägare	Staten/Naturvårdsverket 224 ha mark + del i Färskesjön enligt 1 kap. 5 § jordabalken Enskild mark(1,5 ha)
Servitut	Kraftledning
Samfälligheter	Samfällad väg på St Rom 3:9
Nyttjanderätter	Jakträtt. Vattenuttag ur Färskesjön enligt gällande vattendom. Tornradar på St Rom 3:9. Teleledning och kraftledning.
Naturvårdsförvaltare	Länsstyrelsen

Beskrivning av området och skälen för beslutet

Reservatet är beläget på Torhamnslandet i östra Blekinge på en höjd över havet som varierar mellan 15 och 35 meter. I reservatet ingår del av Färskesjön som är en oligotrof källsjö med utlopp i en delvis uppodlad sprickdal. Väster om Färskesjön ligger ett förhållandevis flackt urbergsområde, som karaktäriseras av vidsträckta hållmarker med mellanliggande skogklädda, morän och sedimentfyllda sprickdalar. I hållmarkernas mindre sprickor är ek, бергек, en och tall vanliga och i de större sprickorna dominerar ekarna. Från norra sidan av Färskesjön går en dalgång mot väster med en hedbokskog och ett skogbevuxet kärr. Sydväst om Färskesjön finns bok- och avenbokskog på sluttningarna. Mot väster övergår skogen i ekskogar och skogbevuxna kärr. På tunnare jordar och i södra delen av reservatet dominerar ekskogar. I norra halvan förekommer ekskog mest som smala skogar runt hållmarkerna och med bokskog i dalarna. Gränsen för bokens naturliga utbredning mot sydöst går i höjd med reservatsområdet. Avverkningar har i området endast skett i mycket begränsad omfattning under de senaste årtiondena.

Flera våtmarker finns i området i form av hållkar med öppen kärrvegetation eller skogbevuxna kärr. Hela området norr, väster och söder om Färskesjön har i Naturvårdsverkets riksomfattande inventering av våtmarker angetts som en mosaik av våtmarker av högsta naturvärdesklass. Området ingår i den nationella myrskyddsplanen och har där högsta skyddsklass.

På grund av den stora mångfalden av biotoper inom reservatet förekommer det hotade eller sällsynta arter från flera olika organismgrupper i reservatet (rödlistade arter). Hela det föreslagna reservatet ligger inom område av riksintresse för naturvården. Större delen av området (220 ha) har vidare av regeringen föreslagits till EU:s ekologiska nätverk Natura 2000. Inom reservatet häckar tre fågelarter listade i EU:s fågeldirektiv över arter vars livsmiljö skall skyddas.

I området finns kulturhistoriska spår och lämningar i form av lagskyddade fornlämningar såsom gravfält, rösen, stensättningar, resta stenar, en gammal hålväg samt lämningar av jordbrukets expansion på marginella marker under 1800-talet. På hållmarkerna dominerar fornminnen från bronsåldern. Här finns två gravfält, enstaka rösen och stensättningar i höjdlägen, mindre grupper av rösen och stensättningar samt en rest sten. Gravkoncentrationen är den största på Torhamnslandet. Nordväst om Färskesjön går en ca 400 m lång hålväg. Stenmurar, odlingsrösen och husgrunder är minnen från jordbrukets expansion ut över marginella marker under 1800-talet. Torp har funnits inom reservatet men odlingarna är numera övergivna och skogbevuxna.

Områdets naturvärden, främst den biologiska mångfalden, är beroende av att de får utvecklas fritt utan skogsbruk och konkurrens av gran.

Fornlämningarna är delvis påverkade genom att flera är täckta av vegetation. De är därför i behov av viss röjning av träd och buskar.

Områdets naturvärden kan bäst bevaras om området blir naturreservat. I ett sådant kan också de kulturvärden som finns där vårdas och bevaras.

Syfte

Syftet med reservatet är att

- bevara den biologiska mångfalden i fråga om arter och livsmiljöer på land i naturskogar, sumpskogar, kärr, hållmarker samt i Färskesjön.
- bevara värdefulla naturmiljöer i form av naturskogar med lövträd och tall som får utvecklas fritt utan gran.
- bevara det värdefulla kulturlandskapet i form av gravfält och övriga fornlämningar på ett överskådligt sätt.
- bevara spåren av det värdefulla kulturlandskapet från jordbrukets expansion på marginella marker under 1800-talet genom att i naturskogarna bevara torplämningar samt stenmurar i äldre gränslinjer och runt numera skogbevuxna lyckor.
- tillgodose behovet av stigar för friluftslivet med beaktande av naturskyddsaspekter.

Syftet skall nås genom att

- stora sammanhängande områden med skog och våtmarker får utvecklas fritt; dock att invandrande gran röjs bort.
- fornminnen vårdas och gravfälten hålls överskådliga genom försiktiga röjningar i träd- och buskskikten.
- torpruiner och torptomter görs synliga och fruktträd i anslutning till torpen skyddas genom begränsad skötsel av träd- och buskskikt.
- en strövstig markeras från den gamla landsvägen i norra delen av reservatet och söderut längs västra sidan av Färskesjön och vidare längs befintlig stig mot Djupadal, vidare västerut längs den gamla stigen mot Slättamossen, vidare norr om Slättamossen och ut till Torhamnsvägen.

Föreskrifter enligt 7 kap. 5 § miljöbalken om inskränkningar i rätten att använda mark och vattenområde inom reservatet.

Utöver vad som annars gäller är det förbjudet att

- uppföra helt ny byggnad eller andra anläggningar
- anlägga väg, spränga, gräva, schakta, utfylla eller tippa
- anlägga luft eller markledning
- uppföra flaggstång, mast eller antenn
- bedriva täkt i någon form
- lägga igen öppna diken eller dika
- skada eller förändra mark eller vegetation
- avverka skog eller utföra skogsodling
- plantera eller så träd, buskar eller andra växter
- plantera in för trakten främmande djurarter
- använda kemiska bekämpningsmedel eller tillföra handelsgödsel

Föreskrifter enligt 7 kap 6 § miljöbalken för ägare och innehavare av särskild rätt till fastigheter som ingår i reservatet

Markägare och innehavare till särskild rätt till mark och vatten förpliktigas tåla att åtgärder vidtas inom området enligt fastställd skötselplan, såsom röjning av invandrande gran, anläggande av strövstig, skötsel av fornminnen samt uppsättande av informations-skyltar.

Föreskrifter enligt 7 kap. 30 § miljöbalken, om rätten att färdas och vistas och om ordningen i övrigt i reservatet.

Utöver vad som annars gäller är det inte tillåtet att

- skada mark
- förstöra eller skada fast naturföremål eller ytbildning
- skada torplämningar, stenmurar eller odlingsrösen
- otillbörligen störa djurlivet
- skada växande eller döda träd och buskar eller vegetation i övrigt
- medföra ej kopplad hund annat än vid jakt
- framföra fordon annat än på härför upplåtna vägar
- rida eller cykla annat än på markvägen i norra delen av området
- tälta eller ställa upp husvagn eller husbil
- göra upp eld på annat än för ändamålet iordningställda platser
- på störande sätt nyttja radio, cd-spelare eller på annat sätt åstadkomma störande buller
- nyttja området för övningar som verkar störande på naturen eller på allmänhetens friluftsliv
- anbringa tavla, plakat, affisch, skylt, inskrift eller därmed jämförlig anordning

Utan länsstyrelsens tillstånd är det förbjudet att

- samla in fjärilar eller skalbaggar
- bedriva vetenskaplig forskning eller undersökningsverksamhet

Ovanstående föreskrifter enligt 7 kap. miljöbalken skall inte utgöra hinder för naturvårdsförvaltare att sköta området enligt den till beslutet hörande skötselplanen, ej heller för rättighetsinnehavare att använda och underhålla anläggningar på fastigheten Stora Rom 3:9 eller att bedriva övningar i anslutning till dessa anläggningar. Västra delen av Stora Rom 3:9 har begränsat tillträde för allmänheten för att tillgodose säkerhetskrav vid anläggningarna. Det skall vidare vara tillåtet för nyttjanderättsinnehavare eller annan innehavare av särskild rätt till marken att utnyttja sina rättigheter. Underhåll och reparation av kraft- och teleledningar skall kunna ske.

Länsstyrelsen erinrar om föreskrifterna i lagen (1998:950) om kulturminnen enligt vilken det inte är tillåtet att utföra åtgärder som kan skada fornminnen.

Fastställelse av skötselplan

Med stöd av 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken fastställer Länsstyrelsen den till beslutet hörande skötselplanen. Reservatet skall förvaltas av Länsstyrelsen.

Ärendets handläggning

I slutet av 1960-talet uppmärksammades Färskesjöområdet i flera undersökningar: 1969 publicerades en naturvårdsinventering av Jämjö socken. På en karta med översiktlig naturvårdsplan redovisas området från Hallarumsviken till öster om Färskesjön som det mest skyddsvärda i socknen. Större delen av det nu föreslagna området ingår som en del av det skyddsvärda området.

I Bokskogsutredningen (SOU 1971:71) föreslås bildande av naturreservat av bokskogen vid Färskesjön. I naturvårdsplan för Karlskrona kommunblock 1969 föreslås bland annat bildande av naturreservat i Hallarumsviken - Färskesjön-området. Länsstyrelsen har utfört våtmarksinventering i området varvid större delen klassades som våtmarksmosaik av högsta klass. Skogsvårdsstyrelsen har i området avgränsat sumpskogar och nyckelbiotoper samt naturvärdesklassat hela området. I Länsstyrelsens naturvårdsplan för Blekinge från 1984 är området av högsta klass. Området ingår sedan 1988 i riksintresseområde för naturvården, för friluftslivet och för kulturmiljövården. Större delen av området har av regeringen föreslagits ingå i EU:s nätverk Natura 2000 över ekologiskt skyddsvärda områden.

Fastigheten Stora Rom 3:9 överfördes 1969 från jordfonden till naturvårdsfonden. Syftet härmed var att tillsammans med angränsande skyddsvärda områden kunna bevara det som naturreservat. Den väster om Färskesjön belägna delen av området som då låg inom fastigheterna Hallarum 4:5 och 18:1 har kunnat förvärfvas av Naturvårdsverket genom köp 1995 och 2000. Överenskommelse att den öster om Färskesjön belägna delen av fastigheten Hallarum 4:5 skulle få ingå i reservatet träffades med ägaren 1995. Ett mindre skifte av fastigheten Hallarum 19:1 som låg inom gränsen för det planerade reservatet har förvärvats av Naturvårdsverket under 2001. Den nuvarande fastigheten Jämjö-Torp 1:57, vari ingår delar av Hallarum 4:5, 18:1 och 19:1, har bildats under 2001 genom sammanläggning.

Ett förslag till naturreservat, som har upprättats på grundval av inventeringar och utredningar som Länsstyrelsen utfört under främst åren 1999 och 2000, har remissbehandlats under 2001. Remissvar har inkommit från Naturvårdsverket, Skogsvårdsstyrelsen, Vägverket, Försvarmakten, Karlskrona kommun, Blekinge Museum samt Kvartärgeologiska avdelningen vid Lunds Universitet. Samtliga har tillstyrkt en reservatsbildning. Vissa smärre ändringar av förslaget har skett med ledning av de synpunkter som redovisats av remissinstanserna.

Fastighetsförteckning har upprättats av Lantmäterimyndigheten.

Enligt 24 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken mm har sakägarna förelagts att yttra sig över förslaget. Sydkraft AB och Telia har i skrivelser framfört krav på rätt att kunna underhålla ledningar men har i övrigt inte haft något att erinra mot en reservatsbildning. Lyckeby Stärkelsen, som har vattendom för uttag av vatten från Färskesjön, har meddelat att naturreservatet inte kan anses beröra deras verksamhet då området för vattenintaget ej ligger inom reservatet och vattendomen ej påverkas av reservatsbildningen.

Ikraftträdande

Detta beslut träder i kraft den dag det vunnit laga kraft.

Överklagande

Detta beslut kan överklagas hos regeringen, miljödepartementet, inom tre veckor från den dag kungörelse om beslutet varit införd i ortstidning.

Beslut i detta ärende har fattats av Länsstyrelsens styrelse. I beslutet deltog ordföranden t f landshövding Per Arne Andreasson och ledamöterna Kerstin Andersson, Carl-Eric Birgersson, Jan Björkman, Annika Börjesson, Jonny Gylling, Stig Janzon, Bernth Johnson, Gustav Nilsson, Karin Jeppson, Yngve Svensson, Bertil Måbrink, Nils Ingmar Thorell, Jens Åberg och Agneta Åhrberg.

I beslutet deltog även länsassessor Bengt Johansson, antikvarie Nils-Gustaf Nydolf, länsarkitekt Ann-Mari Svensson, naturvårdsdirektör Lars Bergenudd och biolog Lars-Göran Olsén, den sistnämnde föredragande.

Per Arne Andreasson

Lars-Göran Olsén

Kungöres i länets författningssamling, ortstidning och ORIS

Bilagor:

1. Karta med reservatsgränser
2. Skötselplan med bilagor
3. Hur man överklagar (B:1)

Sändlista

Kopia av beslut + bilagorna 1 och 2 till:

Naturvårdsverket, 2 ex + bilaga 3

Skogsvårdsstyrelsen, Box 234, 291 23 Kristianstad och Blekinge östra distrikt, Box 157, 372 22 Ronneby

Lantmäterimyndigheten, Box 524, 371 23 Karlskrona

Vägverket, Box 513, 371 23 Karlskrona

Syd kustens marinkommando, 3 ex + delgivningskvitto

Polismyndigheten Karlskrona

Karlskrona kommun. 3 ex + bilaga 3

Telia, Kristianstad + delgivningskvitto

Sydkraft Elnät Syd AB, Nobelvägen 66, 205 09 Malmö + delgivningskvitto

Östra Stärkelsefabriken, Sveriges Stärkelseproducenter, Box 75, 374 22 Karlshamn + delgivningskvitto

Anders Hallenberg, Hallarum, 373 00 Jämjö + delgivningskvitto

Karl Anders Eriksson, Hallarum, pl 525, 373 00 Jämjö + delgivningskvitto

Ingemar Holmberg, Ö Statins väg 18, 373 00 Jämjö + delgivningskvitto

Karl-Erik Jonskog, Steneryd, 370 42 Torhamn + delgivningskvitto

Gustav Pettersson, Torp, Färskesjön, 373 00 Jämjö + delgivningskvitto

Carl-Eric Olsson, Björkenäs 965, 373 00 Jämjö + delgivningskvitto

Anders Romstig, Stora Rom 560, 373 00 Jämjö + delgivningskvitto

Sven Larsson, Stora Rom 3 Pl 548, 373 00 Jämjö + delgivningskvitto

Ägarna till de angränsande fastigheterna

Hallarum 1:14, 1:19, 1:23, 4:10, 4:18, 5:10, 5:17, 14:2, 19:1.

Jämjö-Torp 1:10, 1:17, 1:30, 1:39, 1:40, S vid Östra Hage.

Säby 21:3, 7:13, 5:3, 19:6, 26:2, 26:4, 26:3.

Stora Rom 3:11.

Lökaryd 1:11, 2:1, 3:1, 3:2, 3:5.

Blekinge Museum

Blekinge läns jaktvårdsförening

Länsförbundet av Svenska Naturskyddsföreningen, c/o Signe Johansson, Västervångv.
18, 374 33 Karlshamn

Karlskrona naturskyddsförening

Blekinge ornitologiska förening

Östra Blekinge Hembygdsförening

Orienteringsklubben Orion, Furudalsvägen, 373 00 Jämjö + delgivningskvitto

Torparvägens vägsamfällighetsförening c/o Birger Lundgren, Östra stationsvägen 7,
373 00 Jämjö

Jörg Brunet, SLU, Box 49, 230 53 Alnarp

Arne Ryberg, Boafallsvägen 10, 293 00 Olofström

Rickard Andersson, Skogstorpssvägen 1, 243 91 Höör

Erik Johansson, Ljungvägen 8, 373 00 Jämjöslätt

Sydöstran, Karlskrona

Blekinge läns tidning, Karlskrona

Blekingeposten

Radio Blekinge, Box 305, 371 25 Karlskrona

Miljö-plan 20 ex

Akten + bilagor

Skötselplan för naturreservatet Färskesjön

1 Syfte med områdesskyddet

- bevara den biologiska mångfalden i fråga om arter och livsmiljöer på land i naturskogar, sumpskogar, kärr, hållmarker samt i Färskesjön.
- bevara värdefulla naturmiljöer i form av naturskogar med lövträd och tall som får utvecklas fritt utan gran.
- bevara det värdefulla kulturlandskapet i form av gravfält och övriga fornlämningar på ett överskådligt sätt.
- bevara spåren av det värdefulla kulturlandskapet från jordbrukets expansion på marginella marker under 1800-talet genom att i naturskogarna bevara torplämningar samt stenmurar i äldre gränslinjer och runt numera skogbevuxna lyckor.
- tillgodose behovet av stigar för friluftslivet men beaktande av naturskyddsaspekter.

Syftet skall nås genom att:

- stora sammanhängande områden med skog och våtmarker får utvecklas fritt. Dock skall invandrande gran röjas bort.
- fornminnen vårdas och gravfälten hålls överskådliga genom försiktiga rönjningar i träd- och buskskikten.
- torpruiner och torptomter görs synliga och fruktträd i anslutning till torpen skyddas genom begränsad skötsel av träd- och buskskikt.
- en strövstig markeras från den gamla landsvägen i norra delen av reservatet och söderut längs västra sidan av Färskesjön och vidare längs befintlig stig mot Djupadal, vidare västerut längs den gamla stigen mot Slättamossen, vidare norr om Slättamossen och ut till Torhamnsvägen.

2 Beskrivning av skyddsobjektet

Markslag och naturtyper (ha): Skogsmark Naturtyper Våtmark Naturtyper Sötvatten Naturtyper	Hällmarksskogar: 137 ha, bokskog av örtrik typ: 8 ha, ek-avenbokskog av buskstjärnblomma-typ: 32 ha, ek-avenbokskog av måra-typ: 31 ha, ekskog på moränmarker: 4 ha. Öppna fattiga kärr och gungflyn: 9 ha, skogbevuxen myr: 2 ha, Oligotrof sjö; del av Färskesjön
---	---

Prioriterade intresseaspekter:	
Markslag	Skog, sjö och kärr
Naturtyper i N 2000	7140 , öppna fattiga och intermediära kärr och gungflyn: 9 ha, 8220 , klippvegetation på silikatrika bergsluttningar: 137 ha, 91D0 , skogbevuxen myr: 2 ha, 9130 , bokskog av örtrik typ: 8 ha, 9160 , ek-avenbokskog av buskstjärnblomma-typ: 32 ha, 9170 , ek-avenbokskog av måra-typ: 31 ha,
Växt- och djursamhällen	Djursamhällen knutna till död ved i naturskogar.
Arter enligt EU:s fågeldirektiv	Nattskärre (sårbar), trädlärka, spillkråka
Arter enligt EU:s habitatdirektiv	Kräldjur: Sandödlan (sårbar)
Arter övriga	Fåglar: Mindre hackspett (sårbar), duvhök, stenkäck. Fjärilar: Lövskögsmån (missgynnad), vågbandat ordensfly. Skalbaggar: Stenagostus rhombeus (sårbar), Melasis buprestoides (missgynnad), Cryptophagus confusus (missgynnad), Abdera triguttata, Prionychus ater Kärlväxter: Fjällnejlika Storsvamp: Skillerticka, Inonotus cuticularis (sårbar).
Övriga naturtyper	Ekskog på sura marker: 4 ha.
Landskapselement	I skogen i anslutning till igenväxta lyckor och gränslinjer samt i skötselområde 3
Stenmurar	I skogen i anslutning till igenväxta lyckor samt i skötselområde 3
Odlingsröse	Ett gravfält från bronsålder (-äldsta järnålder?) med ca 35 anläggningar bestående av rösen, stensättningar och stenblock på underliggare, samt enskilda anläggningar; minst 6 rösen, minst 4 stensättningar. 2 hålvägar.
Fornlämningar	
Friluftsliv	Vandringsleder

2.1 Historisk och nuvarande markanvändning

De äldsta kulturlämningarna i området är rösen och gravfält från bronsåldern. Gravkoncentrationen är den största i sitt slag på Torhamnslandet och möjligen har området haft

funktionen av nekropol/kultplats för ett större område. På nordöstra sidan av Färskesjön finns gravfält från äldre järnålder.

En hålväg finns i norra delen av reservatet, skärs av 1800-talets stenmurar. Hålvägens ålder är ej fastställd.

Storskifte genomfördes 1806 och laga skifte 1869. Storskifteskartan från 1802 redovisar området väster om Färskesjön som samfällad utmark utan redovisad bebyggelse. Troligen utnyttjades dock redan då vissa sankar partier för slätter. På laga skifteskartan från 1868 har flera torp tillkommit främst väster och söder om reservatet. Inhägnade mossodlingar och slättermader fanns i betydande omfattning i områden med djupare jordlager. Vid laga skifte lades diket ut som är utlopp för Färskesjön. Den ekonomiska kartan från 1918 visar att vissa marker redan då hade tagits ur drift och skogen vandrat in över markerna. Stenmurar, odlingsrösen och husgrunder är minnen från jordbrukets expansion ut över marginella marker under 1800-talet. Två torpruiner med igenväxande odlingsmark finns inom reservatet.

Skogsbruk har under lång tid endast bedrivits i mindre delar av området och endast i begränsad omfattning.

Jakt bedrivs i området.

2.2 Beskrivning av bevarandevärden

Naturreseptatet är en del av riksintressena för naturvården, kulturmiljövården och friluftslivet NK20, K20 och FK6 "Hallarumsviken – Torhamns skärgård".

I länets naturvårdsprogram är området av klass 1.

Naturtypsinventeringar: I våtmarksinventeringen 1994, VMI klassades området som en våtmarksmosaik av klass 1.

I skogsvårdsstyrelsens inventeringar 1990 har 7 området klassats som sumpskogar och 1993 avgränsades 6 nyckelbiotoper och större delen av reservatet och en del intilliggande mark klassades som område med naturvärde.

Området ingår i myrskyddsplanen K11, "Myrar mellan Häljarum och Steneryd".

Regeringen har föreslaget att 220 ha av reservatet skall ingå i det EU:s ekologiska nätverket Natura 2000, "Färskesjöplatån SE 041 0105" med biotoperna 7140 öppna, fattiga och intermediära kärr och gungflyn 9 ha, 8220 klippvegetation på silikatrika bergssluttningar 137 ha, 9130 bokskog av örtrik typ 8 ha, 9160 ek-avenbokskog av buskstjärnblomma-typ 32 ha, 9170 ek-avenbokskog av måra-typ 31 ha samt 91D0 skogbevuxen myr 2 ha.

- Biologiska bevarandevärden består av naturskogar med en rik mosaik av naturtyper; hällmarksskogar med tall, en, ek, bergek omväxlande med produktiva sprickdalar med bland annat ek, bergek, bok och avenbok samt ekskogar, bokskogar, skogbevuxen myr, sumpskog och öppna kärr.

Naturtyperna har naturliga gränser betingade av topografi och jordlagrens djup.

I skogarna finns gott om död ved i levande träd, torrakor, högstubbar och lågor i olika stadier av nedbrytning främst av ek, bergek, tall och bok. I hällmarksskogarna finns grova träd, högstubbar och lågor främst av tall.

Bokens utbredningsgräns mot sydost finns i området.

Våtmarksmosaikerna består av kärr av olika typer; öppna fattiga till intermediära kärr till lövskogsdominerade kärr med tall, glasbjörk, al och gråvide.

Rödlistade arter finns bland flera olika organismgrupper.

I hållmarksskogarna finns en god förekomst av nattskärra. Hasselsnok har observerats på hållmarks – ekskogsmosaik mitt emellan reservatets två skiften, ca 100 meter utanför reservatet.

Fjällnejlikan, som växer på hållmarker väster om Färskesjön, är i Blekinge en relik från senglacial tid.

Den oligotrofa sjön Färskesjön.

- Kulturhistoriska bevarandevärden finns främst i form av gravfält och enskilda fornlämningar från äldre bronsålder till äldre järnålder. Stenmurar, odlingsrösen och torpgrunder härrör från jordbrukets expansion under 1800-talet. Den ekonomiska kartan från 1918 visar att skogen då hade koloniserat en del tidigare odlade ytor.
- Friluftsliv. Färskesjöplatån är ett stort sammanhängande naturområde som har mycket att erbjuda i form av omväxlande natur och fornminnen. Färskesjön är en populär badsjö. För att minska störningar från friluftslivet på naturen planeras att stora sammanhängande områden inte skall ha några markerade stigar.

2.3 Prioriterade bevarandevärden

Biotoper och arter som ingår i Natura 2000.

Biotoperna för rödlistade arter som är beroende av att naturskogarna får utvecklas fritt utan konkurrerande gran.

Den stora variationen i naturtyper med naturliga gränser beroende på variation i topografi, jorddjup och fuktighet.

Boskog som utvecklas fritt nära den sydöstra gränsen för bokens utbredning.

Fornlämningar från äldre bronsåldern till äldre järnåldern i form av gravfält, rösen, resta stenar, stenblock på underliggare, stensättningar.

I området finns skyddsvärda arter, bland annat:

- Fåglar: Mindre hackspett, spillkråka, trädlärka och nattskärra.
- Kräldjur: Sandödlan, (hasselsnok har observerats ca 100m utanför reservatet).
- Fjärilar: Lövskögsmotte, Vågbandad ordensfly.

Skalbaggar: Rombjätteknäppare (*Stenagostus rhombeus*), *Melasis buprestoides*, *Cryptophagus confusus*, trefläckig brunbagge (*abdera triguttata*), kolsvart kamklobagge (*Prionychus ater*).

- Storsvamp: Skillerticka (*Inonotus cuticularis*).

2.4 Referenser

Baranowski R. 1990. Inventeringsrapport för Färskesjöplatån, 5-7.7.1990. Länsstyrelsen i Blekinge län.

Berglund B. E. 1969. Naturvårdsplan för Karlskrona kommunblock. Blekinge Natur 1972.

Brunsborg K. 1969. Naturvårdsinventering i Jämjö socken. Blekinge Natur 1969.

Ehnström B. 1999. Inspektion av sex skogsområden i Blekinge län den 3 juni 1998.

Exkursionsrapport, ArtDatabanken

Franzén L. 1994. Våtmarker i Blekinge. Länsstyrelsen i Blekinge Län.

Naturvårdsplan Blekinge. Länsstyrelsen i Blekinge län 1984.
Persson T. 2000. Underhandsmaterial om Färskesjöområdet kulturhistoriska värden, Blekinge Museum.
Skogsvårdsstyrelsens inventeringar av nyckelbiotoper, sumpskogar och naturvärden. SOU 1971:1. Bokskogens bevarande.
Vattendom: Dom A 58/1964, AD 5/1964. Söderbygdens vattendomstol, Växjö 1964.09.28

3 Indelning i skötselområden

Skötselområde 1. Naturskogar och våtmarker.

Skötselområde 2. Gravfält med särskild skötsel.

Skötselområde 3. Östra stranden.

Skötselområde 4. Färskesjön

4 Mål och föreskrifter för skötselområden

Inom samtliga skötselområden bevaras fornminnen fria från vedartad vegetation som kan förorsaka skada på fornminnet.
Gran skall inte konkurrera med andra träd i naturskogar eller i våtmarker inom reservatet.

1.14.1 **Skötselområde 1: Naturskogar och våtmarker.**

Areal: 221 ha, varav 208 ha i norra delen (1a) och 12,5 ha i södra delen (1b)

Beskrivning och övergripande mål

I norra delen finns naturskogar med en rik mosaik av naturtyper; hållmarksskogar med tall, ek, bergesk och en, omväxlande med produktiva sprickdalar med bland annat ek, bergesk, bok och avenbok samt ekskogar, bokskogar, skogbevuxen myr, sumpskog och öppna kärr. Naturtyperna har naturliga gränser betingade av topografi och jordlagrens djup. I skogarna finns gott om död ved i levande träd, torrakor, högstubbar och lågor i olika stadier av nedbrytning. I hållmarksskogarna finns grova träd, högstubbar och lågor främst av tall.

I den södra delen finns hållmarker och ekskog på torr mark med hassel, rönn, en och murgröna. Fältskiktet varierar med tillgången på vatten och är bitvis rikt med blåsippa, myskmadra, buskstjärnblomma och harsyra. På torr mark växer bland annat tulkört och ljung. I fuktiga delar växer ek-, björk- och alskog. I mindre delar finns alskog där alarna växer på socklar.

Områdena ligger utanför granens naturliga utbredningsområde. En mindre del fröspridd gran härrör från planterade granar utanför reservatet. Gran skall inte konkurrera med andra träd i naturskogar eller i våtmarker.

Kvalitetsmål och gynnsam bevarandestatus

Ett stort område med för området naturlig vegetation får utvecklas fritt, så att även störningskänsliga arter skall kunna fortplanta sig. Området hålls fritt från gran.

Torpgrunder och övriga fornminnen bevaras utan skadande vedartad vegetation. I nära anslutning till torpgrunder bevaras eventuella fruktträd och prydnadsbuskar från torp-epoken.

Gynnsam bevarandestatus för naturskogarna och våtmarkerna uppnås när naturen i hela skötselområdet får utvecklas fritt utan gran som konkurrerar med övriga träd och buskar och med sin förna försämrar förutsättningarna för fåltskiktet och markorganismer.

Fornminnen skall vårdas och föreslagna stigar hållas öppna.

Skötselmål och anvisningar för skötsel

Inga livskraftiga och reproducerande granar skall finnas i skötselområdet.

Vid torp: Ingen vedartad vegetation får skada torpruiner eller stenmurar och odlingsrösen i torpruinernas närhet. Fruktträd och eventuella prydnadsbuskar från torp-epoken hålls fria från konkurrerande vegetation. Prydnadsbuskar får inte sprida sig eller bilda stora buskage.

Granarna röjs bort eller ringbarkas/bankas där de har förutsättningar för att sprida sig.

Vid torp: Vedartad vegetation som kan skada torpruiner röjs bort. Fruktträd och prydnadsbuskar friställs. Prydnadsbuskar får inte breda ut sig till stora buskage. Träd som med sin tillväxt kan skada stenmurar ringbarkas eller fälls.

Röjningar får utföras invid anläggning på Stora Rom 3:9 enligt gällande nyttjanderätt.

1.24.2 Skötselområde 2: Gravfält med särskild skötsel.

Areal: 3,2 ha.

Beskrivning och övergripande mål

Gravfält från bronsåldern som ligger i höjdlägen i huvudsak på hållmarker. Gravfältet är kraftigt igenvuxet med träd och buskar.

Information om fornminnena skall finnas i anslutning till gravfälten.

På gravfälten skall ett glest trädskikt med träd som inte skadar fornminnen sparas för att minska kanteffekter i intilliggande skogar med fri utveckling. De kvarlämnade träden kan underkvistas för att förbättra överskådligheten i området samtidigt som skadorna på krontaket minimeras. Spridda blommande buskar bör lämnas för att gynna insektsfaunan.

Kvalitetsmål och gynnsam bevarandestatus

Fornminnena bevaras fria från träd och buskar som kan förorsaka skador. Träd- och buskskikten är så glesa att gravfältet är överskådligt. På bättre mark skall ett slutet krontak eftersträvas för att minska uppslaget av buskskikt och ett högt fåltskikt.

Gynnsam bevarandestatus är när ingen vegetation skadar fornminnena.

Skötselmål och anvisningar för skötsel

Fornminnena är fria från träd och buskar som kan förorsaka skador. Träd- och buskskikten är så glesa att gravfältet är överskådligt. På bättre mark skall ett slutet krontak eftersträvas för att minska uppslaget av buskskikt och ett högt fåltskikt. Överskådlighet skapas genom att underkvista träden och röja i buskskiktet.

Vedartade växter röjs bort från fornminnen.

På gravfältet gallras träd- och buskskikten för att göra gravfältet överskådligt. Träd med vid krona sparas. Kvarstående träd underkvistas till ca två meters höjd.

Återkommande gallringar av buskar och träd.

1.34.3 Skötselområde 3: Östra stranden.

Areal 1,5 ha varav ca 1 ha beteshävdad.

Beskrivning och övergripande mål

Hällmarker med mellanliggande mindre tidigare odlade marker. I området finns bland annat en torpgrund, en terrasserad åker, stenmurar och vällagda odlingsrösen. De tidigare uppodlade områdena har nu vuxit igen med ungskog av asp, björk, ek, sälg och al. Det södra hörnet korsas av ett djupt dike med en kallmurad stödmur i dikets norra sida. På hällmarkerna finns ett glest trädskikt av ek, bergelik, tall, rönn och någon bok. Färskesjöns strand är i området mycket långgrund.

En stig längs Färskesjöns östra sida går genom området och en eldplats har använts i anslutning till hällmarken i västra delen av området. För friluftslivet kan en eldplats anordnas i anslutning till den södra hällmarken.

Markägaren har en förtöjningsplats för en roddbåt i nordöstra delen av området.

På hällmarkerna skall finnas ett glest träd- och buskskikt för att gynna faunan i området. Kulturlandskapet bevaras utan vegetation av igenväxningskaraktär och betas för att en hävdgynnad vegetation skall utvecklas.

Kvalitetsmål och gynnsam bevarandestatus

På de tidigare åkrarna och den mellanliggande marken skall en hävdgynnad vegetation kunna utvecklas. Gynnsam bevarande status uppnås när hela kulturlandskapet utom hällmarken i västra delen årligen beteshävdas. Kanten på den terrasserade åkern bevaras.

Ingen gran skall växa i skötselområdet.

Den befintliga stigen genom området är markerad och övergångar finns där stigen korsar stängslet.

Skötselplan och anvisningar för skötsel

De tidigare odlade ytorna betas, utom sydöstra hörnet söder om diket. I fållan ingår de mellanliggande hällmarkerna.

Hällmarkerna i västra delen av området och området söder om diket sköts med en naturvårdsinriktad skötsel i busk- och trädskikt.

Ingen vedartad vegetation får skada torpgrund eller stenmurar och odlingsrösen.

Dikesrensning får ske för hand för att inte stödmuren skall skadas.

1.44.4 Skötselområde 4: Färskesjön.

Del av Färskesjön, vars totala areal är 49,2 ha

Beskrivning och övergripande mål

Färskesjön är en 4,2 meter djup oligotrof källsjö med klart vatten. Stränderna utgörs av klippor och av morän samt i öster av sand. I östra delen är stränderna mycket långgrund ut till en kant där vattendjupet snabbt ökar. Vegetationen i sjön består av gles blad-

vass och lågvuxna sävarter samt bitvis av täta bestånd av notblomster. Längs stränderna växer bl a pors.

Färskesjön regleras enligt en vattendom från 1964, med en amplitud på 0,65 meter.

Strandvegetationen får utvecklas fritt längs västra stranden och på ön. Gran skall inte finnas längs stränderna. Östra stranden sköts med en naturvårdsinriktad skötsel av träd- och buskskikt (se skötselområde 3).

Kvalitetsmål och gynnsam bevarandestatus

Färskesjön bevaras som en icke försurad sjö med naturliga vattenfluktuationer förutom vad som är tillåtet i befintlig vattendom.

Gynnsam bevarandestatus för Färskesjön är att den ej blir eutrofierad eller försurad samt ej utsätts för några utsläpp.

Strandvegetationen på Färskesjöns västra strand får utvecklas fritt, dock utan gran.

Skötselmål och anvisningar för skötsel

Eventuell gran längs stränderna inom reservatet röjs bort.

5 Jakt

Syftet med reservatet skall nås genom att skogen skall få utvecklas fritt. Därför får röjningar inte göras för transporter av jaktorn eller för siktgator. Gamla jaktorn som ej längre används skall rivas och forslas ut ur reservatet. Nya jaktorn får endast sättas upp efter tillstånd av länsstyrelsen. De markerade vandringslederna skall vara öppna för allmänheten under jakt.

6 Restaureringsplan

- Fröspridda granar som bedöms kunna konkurrera med lövskogen röjs bort.
- Fornminnen röjs fria från vedartade växter.
- Gravfälten görs överskådliga genom gallring av träd och buskar samt underkvistning av kvarstående träd.
- Åkerytan restaureras och träd och buskskikten gallras i skötselområde 3.

7 Friluftsliv och turism

7.1 Mål

Naturvårds- och kulturintressena är överordnade friluftslivets intressen. Naturreservatet Färskesjön skall utgöra ett levande dokument på naturskogar i östra Blekinge och det skall finnas information om de fornminnen som finns utmed vandringslederna. Strövstigar skall leda besökare via mindre störningskänsliga delar av reservatet till olika biotoper, fornminnen och utsiktsplatser i reservatet. I huvudsak används befintliga stigar.

1.27.2 Restriktioner

För att skydda störningskänsliga naturvärden kan det bli aktuellt att under viss period av året belägga delar av naturskogarna med beträdnadsförbud. Markerade leder bör dock hållas öppna. Västra delen av Stora Rom 3:9 har begränsat tillträde för allmänheten för att tillgodose säkerhetskrav vid anläggningarna.

1.37.3 Information

På parkeringsplatserna skall finnas tavlor med information om naturreservatets natur och fornminnen. Vid fornminnen längs vandringsleder skall finnas information om fornminnena.

1.47.4 Anläggningar

Parkeringsplatser för ett mindre antal bilar skall finnas väster om reservatet samt utefter tillfartsvägen i nordväst.

I anslutning till parkeringsplatsen i reservatets västra del bör rastmöbler finnas.

Strövstigar skall finnas på västra sidan av Färskesjön och sydväst mot Slättamossen vidare på norra sidan om Slättamossen och ut till Torhamnsvägen. Stigar till gravfälten norr om Lökaryd och rösen norr om Slättamossen skall också märkas ut.

En eldplats kan anordnas i skötselområde 3.

8 Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder

Skötselåtgärd	När	Var	Vem	Prioritet	Finans
Utmärkning och röjning av strövstig	2002	Skötselområde 1 och 2	Förvaltaren	1	Staten
Uppsättande av informationstavlor	2002	Vid parkeringsplatser och gravfält	Förvaltaren	1	Staten
Röjning av träd och buskar vid forlämningar.	2002-2003	Skötselområde 2	Förvaltaren	1	Staten
Röjning av träd och buskar vid rösen och stensättningar.	2002-2003	Skötselområde 1	Förvaltaren	1	Staten
Avverkning, ringbarkning eller bankning av granar som bedöms kunna sprida sig.	2002-	Hela reservatet	Förvaltaren	2	Staten
Ringbarkning eller avverkning av träd som med sin tillväxt kan orsaka skador på stenmurarna.	2002-	Skötselområde 1	Förvaltaren	3	Staten
Gallring i träd och buskskikt	2002-	Skötselområde 3		2	
Avverkning av träd och buskar av igenväxningskaraktär. Stängsling av	2002-2004	Skötselområde 3		2	

fårbetesfålla samt årligt bete med får.					
--	--	--	--	--	--

9 Tillsyn, dokumentation och uppföljning

1.19.1 Årlig dokumentation av skötselåtgärder

Varje år skall den som praktiskt utför olika typer av skötsel i naturreservatet föra anteckningar över genomförda skötselåtgärder och årligen avrapportera dessa till Länsstyrelsen.

1.29.2 Tillsyn över föreskrifter

Länsstyrelsen ansvarar för tillsyn av föreskrifter.

1.39.3 Uppföljning av skötselmål

Uppföljning och sammanställning av skötselmålen utförs av den som praktiskt utför olika typer av skötsel i naturreservatet och årlig avrapportering sker till Länsstyrelsen. Ansvarig förvaltare bör följa upp skötselmål och skötselåtgärder tillsammans med de som genomför åtgärderna med högst fem års mellanrum.

Fortlöpande registreras påträffade unggranar och äldre gran som kan reproducera sig.

1.49.4 Uppföljning av kvalitetsmål

Uppföljning av prioriterade naturtyper, skall inledningsvis utföras vart femte år, senare vart tionde år, av Länsstyrelsen.

På ytor där det tidigare varit granskog följs utvecklingen upp vart femte år och beslut tas om styrning av utvecklingen mot lövskog behöver utföras i form av röjning av gran.

Varje år besiktigas leder och gravfält och skötselbehov registreras.

1.59.5 Uppföljning av kostnader

Uppföljning av kostnader görs av den som enligt avtal ansvarar för skötseln. Avrapportering sker årligen till Länsstyrelsen.

10 Finansiering

Kostnader för förvaltning och åtgärder bekostas av staten.

Naturreservatet Färskesjön

Bilaga till skötselplan

Skötselplanekarta

Skala 1:15000

